

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Kateřiny Kubíkové

Demokracie a losování: historická perspektiva

Tématem práce je losování jako způsob výběru zastupitelů, který byl v antice v demokracii běžný, ale v moderních parlamentních demokraciích byl nahrazen tajnou volbou. Autorka rozebírá historickou zkušenost s losováním jednak v antické demokracii a jednak v italských městských republikách a svým výkladem hodlá odhalit potenciál losování pro současné liberální demokracie, které zřejmě prochází krizí reprezentace. Takový cíl ovšem přesahuje možnosti diplomové práce, ale lze říci, že autorka dokázala zpracovat solidní historickou analýzu užívání losování ve starověkých Athénách a v renesanční Florencii a Benátkách, kterou spojila s poučenou interpretací Machiavelliho Rozpravy o florentských záležitostech.

Nicméně autorka se k odhalení potenciálu losování pro současné parlamentní demokracie příliš nedostala. Nedoověděli jsme se, jaké historické zkušenosti s losováním jsou pro současné demokracii vhodné a proč. Nicméně práce hlavní cíl naplnila, neboť rozbory historické zkušenosti s losováním v antice a v italské renesanci, jakož i výklad Machiavelliho ústavní reformy jsou napsány se znalostí věci, opírají se o relevantní odbornou literaturu, kterou si za tím účelem autorka osvojila, a poznatky, které práce přináší, jsou dobře vyargumentovány. Pokud by hledala nějaký potenciál pro současné parlamentní demokracie, musela by lépe osvětlit, jak se liší moderní pojetí demokratické reprezentace od antického, proč bylo později se vznikem parlamentních republik v moderní době odmítnuto losování přes pokusy jej v renesanci vrátit do hry. V tomto ohledu zřejmě florentský republikanismus sotva lze považovat za prazdroj moderních politických konceptů, jak je tomu v jiných případech.

Struktura práce se odvíjí od tématu a výklad postupuje logicky. V první kapitole autorka rozebírá způsoby, jak bylo užíváno losování v antických Athénách. Tento výklad je vhodně doplněn rozborem Aristotelových myšlenek o demokracii a losování. V druhé kapitole se autorka pouští do výkladu, jak bylo losování užíváno ve Florencii a Benátkách, načež se věnuje Machiavellimu spisu, v němž radí Medicejským, jakou ústavní reformu by měli provést po svém návratu k moci. Autorka se nás snaží přesvědčit, inspirována v tom McCormickem, že v tomto spisu Machiavelli téměř revolučním způsobem navrhuje, aby připravili půdu pro lidovou vládu, když využijí losování do úřadů na upevnění své vlády. V závěru se autorka vrací k cílům práce a ve výkladu založeném na konfrontaci mezi losováním a volbou shrnuje poznatky, ke kterým ve své práci dospěla.

Třeba zdůraznit, že se autorka opírá o relevantní literaturu, kterou si osvojila a vhodně využila ve výkladu. Práce je napsána kultivovaným jazykem, bez nejasností a překlepů. V tomto ohledu bych zmínil jenom dvě drobnosti: jednak na straně 8 píše, že „losování sehrálo konsolidační prvek“, což je zřejmě přepis, a na str. 53 v titulku můžeme číst, že půjde o „obhajobu losování skrze Machiavelliho lidovou republiku“, což mi přijde docela obudné. Z věcných připomínek mě napadají dvě: jednak na str. 27 autorka tvrdí, že Platón vedle Aristotela považoval smíšenou ústavu za ideální, což je opravdu příliš, a na str. 28 zase uvádí, že v Římě se užívalo losování ve shromáždění setnin, když byla losována setnina, kterou se

sčítání hlasů začínalo. Třeba ale dodat, že tomu nebylo vždy, ale až po reformách, které měly za cíl omezit vliv nejbohatších vrstev společnosti. To by se v práci hodilo více osvětlit, aby bylo zřejmé, jaké politické cíle losování může v politice mít, že to není pouze „aracionalita“, „non-agent“ a „blindbreak“.

Závěrem konstatuji, že diplomová práce splňuje všechny náležitosti a navrhuji klasifikovat známkou výborně.

Doc. PhDr. Ing. Milan Znoj, CSc.
2019

V Praze dne 4.9.